

17. febrúar 2004

Frumvarp um vatnsveitur sveitarfélaga útilokar einkarekstur

Samantekt

Í frumvarpi til laga um vatnsveitur sveitarfélaga eru settar hömlur á aðkomu einkaaðila að rekstri vatnsveitna. Með hliðsjón af stefnu stjórnvalda undanfarin ár og viðtekinna skoðana um kosti einkarekstrar er óeðlilegt að opna ekki fyrir möguleika einkarekstrar á þessu sviði. Rík ástæða er til að skora á félagsmálaráðherra að breyta frumvarpinu í þá veru að sveitarfélögum sé frjálst að semja við félög í eigu einkaaðila um rekstur vatnsveitna.

Félagsmálaráðherra hefur lagt fyrir Alþingi frumvarp um vatnsveitur sveitarfélaga. Frumvarpið vekur athygli fyrir þær sakir að það gerir ráð fyrir töluverðum hömlum á aðkomu einkaaðila að rekstri vatnsveitna. Það er því algjörlega á skjön við þá stefnu sem stjórnvöld hafa markað á undanförunum árum, sem hefur miðað markvisst að því að draga hið opinbera jafnt og þétt úr atvinnurekstri með einkavæðingu ríkisfyrirtækja. Jafnframt má benda á að í nýju raforkulögum eru ekki settar takmarkanir á aðkomu einkaaðila að rekstri dreifiveitna (né annarra fyrirtækja í raforkugeiranum).

Nánar tiltekið þá segir í 4. gr. frumvarpsins:

„Sveitarfélag hefur einkarétt á rekstri vatnsveitu og sölu vatns sem hún getur fullnægt innan staðarmarka sveitarfélagsins.... Sveitarstjórn er heimilt að fela stofnun eða félagi, sem að meiri hluta er í eigu ríkis og/eða sveitarfélaga, skyldur sínar og réttindi samkvæmt þessum lögum.“

Fjórða greinin útilokar því þann möguleika að sveitarfélag geti falið félögum sem eru í meirihluta eigu einkaaðila rekstur vatnsveitna. Með hliðsjón af stefnu stjórnvalda og viðtekinna skoðana um kosti einkarekstrar þá kallar greinin á sérstakar skýringar.

Í athugasemd með 4. grein frumvarpsins segir m.a.

„[V]egna þess að rekstur vatnsveitu telst til skylduverkefna sveitarfélaga þótti ástæða til að takmarka heimild sveitarstjórnar meira en gert er í orkulögum. Er því ekki heimilt að fela einkaaðila eða lögaðila sem ekki er að meiri hluta í opinberri eigu rekstur vatnsveitu.“

Þessi skýring telst vart fullnægjandi og raunar þvert á móti því ekki verður betur séð en að rökin sem gefin eru fyrir hömlum á rekstrarformi hnígi að því að afnema alveg slíkar hömlur. Sú staðreynd að um skylduverkefni sveitarfélaga er að ræða gerir það brynna en ella að sveitarfélög geti leitað hagkvæmustu leiða við að sinna því. Hömlur verða því ekki réttlættar með vísan til þess að um skylduverkefni sveitarfélaga sé að ræða.

Í fylgiskjali I með frumvarpinu er gerð grein fyrir mati félagsmálaráðuneytis á áhrifum þess. Ráðuneytið álitur ekki að frumvarpið feli í sér kostnaðarauka fyrir sveitarfélög og telur raunar að aukinn sveigjanleiki í rekstri og rekstrarformi frá því sem gildandi lög gera ráð fyrir kunni að gera sveitarstjórnnum kleift að hagræða í rekstri sveitarfélaga. Draga má í efa að hagræðing náist fram með því frumvarpi sem kynnt hefur verið. Allt tal um sveigjanleika í rekstrarformi þegar hið opinbera verður að vera meirihlutaeigandi er markleysa.

Af framangreindu má sjá að röksemdir sem fylgja frumvarpinu eru í raun þvert á ákvæði fjórðu greinar sem bindur aðkomu einkaaðila að rekstri vatnsveitna verulegum takmörkunum. Þá verður líka að draga í efa að auðvelt muni reynast að laða einkaaðila að rekstri vatnsveitna á þeim forsendum sem frumvarpið gerir ráð fyrir.

Ekki verður séð að önnur málefnaleg rök séu fyrir þeim takmörkunum á eignarhaldi sem felast í fjórðu grein frumvarpsins. Vandkvæðalaust ætti að vera fyrir einkaaðila að starfa innan þess ramma sem frumvarpið býr félögum að öðru leyti. Samninga milli sveitarfélaga og einkaaðila má einnig binda skilyrðum eftir því sem aðilar að samningum kjósa hverju sinni.

Stjórnvöld hafa á undanförunum árum sýnt framsýni með einkavæðingu ríkisfyrirtækja. Þetta frumvarp markar hins vegar afturhvarf til eldri viðhorfa um nauðsyn aðkomu hins opinbera að atvinnurekstri. Verði það að lögum er vikið af þeirri braut sem stjórnvöld hafa markað undanfarin ár.

Nánari upplýsingar veitir Þór Sigfússon framkvæmdastjóri VÍ og Páll Harðarson formaður starfshóps VÍ um orkumál.

Verslunarráð Íslands s: 510-7100

www.chamber.is

